

ШЫН

1961 ч.

ДЕКАБРЬ

23

СУББОТА

№ 301 (5091).

Өртээ 2 көп.

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИК ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЫ
БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР
ДЕПУТАТТАРЫНЫҢ ОБЛАСТ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ
СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ БУДУРУЛГЕЗИН ТОДАРГАЙ УДУРТУР

Чуртка көдээ ажил-агий про-
дуктарыны эбкебияны тургузар
чугула согулаан биске чедиш-
канын шиптирлеп болурун лур-
жуганын бистеп республиканын
чамды мурнагы ажил-агийларын
ның бо чыгы практикамы тодаргай
өргүтсөн. Чизже, Барын-Хемчик-
тин «Бардык» совхозу (директору
О. Тугер, партком секретары Ч. Чы-
лов) бо чыны көдээ ажил-агий
продуктарыны будурунун күрүнө
шайын бүтү ыргутулур тазы-
ыла хуусаанын ыраг бетине
ажыр күтүлүп, Төрөн чуртуун
байлашылыга уаг салышкыны
кырген. Ол ышан Тандыны
«Тилеке» совхозу (директору
И. Адымов, партком секретары
А. Аржаалы) 1961 көдээ ажил-
агий чынын бүтү адырлар айы-
биле база бекке өргүтүлгөсү
турар. Бо совхозтар ам республика
көдээ ажил-агийны бекке орула-
тып, хөй адырларын, мурнагы
будурулгөсү апарган.

Ол ынай Улуг-Хемнин Жланов,
Чөөн-Хемчиктин «Октябрь 30 чы-
ды» колхозтар (директары аштер
Ковалев-ов, Самдан, парторганиза-
ция секретарлары Бауру, Кызыл-
ов) база республикада дүргөн сай-
ырап турар ажил-агийларын огу-
рунда саналып турар.

Коммунизм тургузулуунун өр-
гө-ажымына душтур көдээ ажил-
агий будурулгезин улам шайын
көгүлөр тазы-ыла СӨБП-нин
XXII съездинин төгүлү шиптир-
лерине, көдээ ажил-агий амыл-
ачыларынын эвалды чөвүлө ху-
рамына эш Н. С. Хрущевтин
берген айтканына ынаага үнө-
лөп, үстүнө адыра ажил-агийлар
бо хүнере ма болгаш чер амын
моон согулар улам күштүү-биле сай-
ырадырынын шын уганышыны
мын тодаргайлап, боттот планнарын
кылып турарлар.

Көдээ ажил-агийны ол будурул-
гөсүндө керектин байлаан мычар
экижип кел чыдары азы-ла тавары-
дыла эвес. Ону чугула эш ажил-
агийларды партиядын хуу бүтүргө
удурулузыны өлкөсүнө-биле,
партияны маанын будурулгөсү
ролюн бөдөнү-биле тайыбырлар
керек. Бугурулгөсү чедишканын
болза, амылдын шиптирлеп учас-
тырына кижилери шын шилп,
таарыштыр тургузырынан, маан-
ын чогаалдыч илпейк өсөтүн-
де, айтыр бурун коллективни-
нде шиптирлептен шугу ха-
маржар дөргөн ол совхозтарын
болгаш колхозтарын удурулгөсү
эки билп, ботторунун амылдын
таарымчалы-биле эде тургузуп
келгенер.

Көдээ ажил-агийны ол будурул-
гөсүндө керектин байлаан мычар
экижип кел чыдары азы-ла тавары-
дыла эвес. Ону чугула эш ажил-
агийларды партиядын хуу бүтүргө
удурулузыны өлкөсүнө-биле,
партияны маанын будурулгөсү
ролюн бөдөнү-биле тайыбырлар
керек. Бугурулгөсү чедишканын
болза, амылдын шиптирлеп учас-
тырына кижилери шын шилп,
таарыштыр тургузырынан, маан-
ын чогаалдыч илпейк өсөтүн-
де, айтыр бурун коллективни-
нде шиптирлептен шугу ха-
маржар дөргөн ол совхозтарын
болгаш колхозтарын удурулгөсү
эки билп, ботторунун амылдын
таарымчалы-биле эде тургузуп
келгенер.

Мачарга Улуг-Хемде «УТКА»
нын 25 чымы, Бий-Хемде «Өкө»
колхозтар база Каз-Хемде «Октябрь
14 чымы» колхоз болза, Тывага өр-
не баштай организастан тургусу-
дуан ажил-агийлар болгай, а ол
хүрөсине оларын өлкөсүнө кучу-
чугу, организастык байдал чокта-
чы тургусудуан ажил-агийлардын
беши орагчы чынын каап турар.
Көдээ ажил-агий продуктарыны
будурулгөсү тазы-ыла алган соци-
алистик хуузелдеринин хөй кезин
ол ажил-агийларын мынчага чед-
ир күстөйенин турары мынчангаш
таварыга эвес. Камык ужу ол сов-
хозтарда болгаш колхозта партия-
нын организастык, башкарычы ро-
люнү хуу денелинде, маан-
ын ортузунда полит-массалык
ажыды ажил-агий сорулгаларын-
да хоорук чөвүлө келгенде, а
СӨБП-нин Улуг-Хем, Бий-Хем бол-
гаш Каз-Хем райкомдары ол ажил-
агийларда партиязацияларын

Индий улуска Н. С. Хрущевтин байыр чедиргени

МОСКВА. (СЭТА). Үе-дүптөн тура-ла индий черлер турган Гоаны,
Даманы, Динуу даштыктын тергиделинде хостаан-биле болгаш
олары не-торон чурту-биле катал каттыштырганы-биле холбаштыр Ин-
дияны узузунга изиг байыры чедирген телеграммы СССР-нин Ми-
нистрлер Чөвүлелинин Даргазы Н. С. Хрущев Индиянын премьер-ми-
нистри Джавахарлал Неруга чурткан.

Республиканын көдээ ажил-агий амылдакчыларынын чөвүлө хуралы

Дүүн Кызыл хоорайга республиканын көдээ ажил-агий амылдакчы-
ларынын чөвүлө хуралы болуп эртек. Чөвүлө хуралдын киржишкелери
«Сибирь эозанынын көдээ ажил-агий амылдакчыларынын Новосибирски-
ге болгаш чөвүлө хуралынын түнделери болгаш Тыванын көдээ ажил-
агий амылдакчыларынын сорулгаларын дугайында» амылчы чоннар де-
путаттарынын облуст Соведини күүсөмүнү даргазы М. К. Мендлумени
илеткени динан чугалашкан.

Чөвүлө хуралга Чөөн-Хемчиктин «Октябрь 30 чымы» колхозта хойжу
бригадын бригадир, Социалистик Күш-ажылдык Маадры О. Лопсан-
чал, Бий-Хемин «Кызыл таравчын» колхозунун быза ажаакчысы, ССР-
нин Дээди Соведини депутаты Д. Завьялова, «Өкө» совхозунда механи-
к-застаттыган хойжу бригадын бригадир И. Карбы, «УТКА»-нын 25 чы-
ды совхозтун хазан ажаакчысы С. Хаймы, «Межегей» совхозтун кукуру-
ачы П. Пикало, «Чыра-Бажы» совхозтун хойжуу М. Чола, Каз-Хем-
ин «Коммунизмге орук» колхозта № 1 трактор-хоуу бригаданын бри-
гадир В. Жуйков болгаш өскөлер-да санал берген.

Чөвүлө хуралдын амылдын дугайында делгергей отбет «Шынын»
даразында номерине парламенттар.

Украинанын көдээ ажил-агий амылдакчыларынын чөвүлө хуралы

КИЕВ. (СЭТА). Украинанын көдээ ажил-агий амылдакчыларынын чө-
вүлө хуралы Киевтин спорт орду-
зунуң бажыдында декабрь 21-де
эргелен. Облестарын болгаш рай-
оннардын партия, совет, профсоюз,
комсомол организацияларынын уду-
рулгөсү, колхозтар даргалары,
совхозтар директорлары, көдөонин
партия эге организацияларынын
секретарлары, колхоз болгаш сов-
хоз будурулгезинин мурнагычылары,
эртемденер, республика министр-
стволарынын болгаш өргөсүлдеринин
ажыдакчылары — шупту 12 муң
хире кижиз ол хуралда кырашп тур-
ар.

Белорусиянын Компартиязынын
ТК-зынын бирги секретары К. Т.
Мауровка баштаган Белорус ССР-
нин төлөөлери, Молдавиянын Ком-
партиязынын ТК-зынын бирги се-
кретары И. И. Бодюла баштаган
Молдав ССР-нин төлөөлери чөвүлө
хуралда олуржуп турар.

СЭКП Төл Комитетинин Бирги се-
кретары, ССР-нин Министрлер Чө-
вүлелинин Даргазы эш Н. С. Хрущев,
республиканын партиязанын болгаш
чазанын удурулгөсү, колхоз-
тарын болгаш совхозтарын мур-
нагы кижилери, тусый эртемни-
гер болгаш эртемденер президиум-
ге көстүп көзгө чыгыганнар ин-
миттга алып часкаашкыны-биле
утканынар.

Көдээ ажил-агийны улам ынай
көгүлөр дугайында СӨБП-нин XXII
съездинин шиптирлерин күсө-
лөр тазы-ыла Украинанын көдээ
ажыл-агий амылдакчыларынын со-
рулгаларын дугайында илеткени
Украинанын КП ТК-нын бирги се-
кретары Н. В. Подгорный кылган.

Эш Подгорныйн илеткенин
соонда санал бөери эгелен.

Уралдын чер болгаш мал амылдакчыларынын чөвүлө хуралы доозулган

СВЕРДЛОВСК. (СЭТА). Уралдын
областарынын болгаш автономнуң
республикаларынын көдээ ажил-
агий амылдакчыларынын хуу
удурулгөсүн чөвүлө хуралы де-
кабрь 21-де адыра доозулган.

Түндө хуралга СӨБП ТК-нын
РСФСР тазы-ыла Бюрозуун Дар-
газынын бирги ораакчысы Г. И.
Воронов чыгы чугалашкан.

Уралдын көдээ ажил-агийнын
бүтү-ле ажил-ипчилерине кыгы-
рынын чөвүлө хурал хуу болгаш
болгаш Украинанын көдээ ажил-
агий амылдакчыларынын чөвүлө
хуралына байыр чедирген теле-
граммын чуртуан.

СӨБП ТК-же чорудар байырыг
чагааны чөвүлө хурал инмиттгип
адым часкаашкыны-биле хуу эл-
ган.

СӨБП-нин Программанында тодаргайлааны-биле алырга, электржиле болза, коммунисттиг нийтиледин экономика-нын тулуп тургузырынын кол өзө болур деп И. Т. Новиков чугалашкан.

Чөвүлө хуралга СӨБП ТК-нын
РСФСР тазы-ыла Бюрозуун Дар-
газынын бирги ораакчысы Г. И.
Воронов чыгы чугалашкан.

Уралдын көдээ ажил-агийнын
бүтү-ле ажил-ипчилерине кыгы-
рынын чөвүлө хурал хуу болгаш
болгаш Украинанын көдээ ажил-
агий амылдакчыларынын чөвүлө
хуралына байыр чедирген теле-
граммын чуртуан.

СӨБП-нин Программанында то-
доргалааны-биле алырга, электр-
жиле болза, коммунисттиг нийти-
ледин экономика-нын тулуп тур-
гузырынын кол өзө болур деп И. Т.
Новиков чугалашкан. Чөвүлө ху-
рада Совет Эвилелинге электр-
энергия будурунун темпанын
кодыды хөгүлөр көргүлгөн.

Бистин чуртуусу 1980 чылда
алестри энергияны будурун кү-
дүрүн 2,7—3 триллион кило-
ватт-шак чедирер, азы өлкөн
чыл-биле денжөргө тос—он кат-
п утаттарар. Ол болза чуртуу
электржилерин колдуунда дооз-
гары хандылар. Улетпүргө
күш-ажыды электр-биле чеп-
селгери дыка эер. Электри
энергия транспортка, көдээ
ажыл-агийга, амылдар-чуртал-
га калба-биле амылдаттынар.

Электри тулугуларынын кы-
лар амылдарын кайтамчы
улуг хемчөөлүнүн дугайын да-
раазында денелелер-биле то-
даргай көргүзүп турар: чөвүлө
чыл болганда бистин чуртуусуна
электрэнергия амылдан уду-
рулгөсүн делегейин бүтү чур-
тарынын амыг үде будурун ү-
дүрүп турар электрэнергияны
атай алганын беши 1,5 кире
катал хөй болур.

Чуртуу энергетиктиг күчү-
лүнү шак мынды өүдөин амы-
гы үнөч сайыраптай техника-
зы-биле дериттинген чылдынын
болгаш сугун күжү-биле хөдө-
ил эл улуг электри станцила-
рын тулуп тургузырынын күсө-
ди-биле чеп адынар. Автома-
тиканын болгаш телемеханика-
нын чыл-чыл дерелелери, элек-
троннуң машиналар кижинин
күш-ажыдын чингидер болгаш
электрэнергияны үндүрүп алы-
рынын технологиян чорудулгалары
башкалар.

Бистин чуртуусу ам 150
муң амыг электри станциялары

СЭКП-нин XXII съездинин, шиптирлерин амыдыралга чедишкенин боттандыраал!

Тыва АССР-ниң көдээ ажил-агий амылдакчыларынын чөвүлө хура-
лынын амылыга кир-
жири-биле республика-
нын бүгү районнарын-
дан малчын, механизатор,
тусый эртемниг мурнагыч төлөөлөкчилер,
партия, совет органнарынын амылдакчылары Кызылга бир хонук бурунгаар бурун организастык чыгып келгилез турган. Оларын республиканын на-
йсылылы элден, аалчы
эзу-биле хуулап алган.

ЧУРУНТА: Өвүр рай-
онунуң төлөөлөрүнүн
«Найрал» деп чаа ки-
ноаттарын чанында
турары.
Фото В. Лутковтуу.

Коммунисттиг күш-ажыл дээш Оолдан эгелен

Партия хооромунун хуралдары
болза бо улаада почтачылар болгаш
септечилер-биле, телефончулар бол-
гаш телеграфчылар-биле, инженер-
техниктиг амылдакчылар болгаш
албан-хаакчылар-биле — респу-
бликанын на-йсылылынын бүтү хары-
лаачыларынын коммунисттиг күш-
ажыл дөш чарыжыны кыргычыл-
лери-биле долган турган. Олар хо-
орайнын харылаачы контораында пар-
тия организастыгынын инитиавы-
зы-биле чыдырдыр «Коммунисттиг
күш-ажыл дөш» деп темалыг эртем-
тиг конференцияга чыгып
келгенер.

«Бистин эвче сорулгалары-
га» коммунизм деп илеткел-биле
эргелен. Ону СЭКП обкомунун
болгаш хооромунун чырымышкын
Бажынын консултатчысы эш
В. Куревин кылган. Оң даразында
СЭКП хооромунун пропаганды
болгаш агитация кылдырып эр-
тектич эш Сабаряновтуң комму-
низм тургузукчузун мөү-шыва-
рынын дугайында долгу бөдөонин
конференциянын киржишкелери
дынаан.

Хоорайнын харылаачыларынын
коммунисттиг күш-ажыл дөш чары-
жынын киржишкелери конфер-

циянын амылыга илпейкелгип кир-
жиш, ботторунун ажил-херектери-
ни дугайын чугалашкан. СӨБП-нин
төгүлүгү XXII съездинин шиптир-
лерин, партиядын Программанын
амылдарыга боттандырында то-
даргай уаг-хууун кыргыштырп,
улам эдг амылдарын илгерилезон
болган коммунисттиг эзу-биле амыл-
дан, чурттай, өөрениричте респу-
бликанын бүтү харылаачылары кы-
гырып турганар.

Коммунисттиг партиядын Про-
грамманы харылаачынын бүтү чепсе-
ктин улам-на сайыраптайдып,
чота бараан болуларынын айтканы.
Хоорайнын харылаач контораынын
телеграфчылары СӨБП-нин XXII
съездинге адыр болдуруп, бо чылды
октябрь 16-да коммунисттиг
күш-ажыдын бригаданы деп ат
дөш денжешип эгелен бис. Бот-
тарымыска алган хуузелелерине
шүстөткенин турар. Экономика ө-
ренир болгуде СӨБП-нин XXII
съездинин материалдарын база өр-
енир турар бис. Коммунисттиг күш-
ажыдын деп атты чеди алгыры-
га бүтүрелдиг бис—деп, телеграф-
чыларынын өмүөзүндө эш Морозова
чугалашкан.

«Бистин эвче сорулгалары-
га» коммунизм деп илеткел-биле
эргелен. Ону СЭКП обкомунун
болгаш хооромунун чырымышкын
Бажынын консултатчысы эш
В. Куревин кылган. Оң даразында
СЭКП хооромунун пропаганды
болгаш агитация кылдырып эр-
тектич эш Сабаряновтуң комму-
низм тургузукчузун мөү-шыва-
рынын дугайында долгу бөдөонин
конференциянын киржишкелери
дынаан.

Хоорайнын харылаачыларынын
коммунисттиг күш-ажыл дөш чары-
жынын киржишкелери конфер-

циянын амылыга илпейкелгип кир-
жиш, ботторунун ажил-херектери-
ни дугайын чугалашкан. СӨБП-нин
төгүлүгү XXII съездинин шиптир-
лерин, партиядын Программанын
амылдарыга боттандырында то-
даргай уаг-хууун кыргыштырп,
улам эдг амылдарын илгерилезон
болган коммунисттиг эзу-биле амыл-
дан, чурттай, өөрениричте респу-
бликанын бүтү харылаачылары кы-
гырып турганар.

Коммунисттиг партиядын Про-
грамманы харылаачынын бүтү чепсе-
ктин улам-на сайыраптайдып,
чота бараан болуларынын айтканы.
Хоорайнын харылаач контораынын
телеграфчылары СӨБП-нин XXII
съездинин материалдарын база өр-
енир турар бис. Коммунисттиг күш-
ажыдын деп атты чеди алгыры-
га бүтүрелдиг бис—деп, телеграф-
чыларынын өмүөзүндө эш Морозова
чугалашкан.

ДЫННА ДЫГ

Ажылы чоннар депутаттарынын Кызыл хоорай Соведини V сессиязы
1961 чылдын декабрь 29-та кезижинин 5 шакта СЭКП хооромунун
болгаш хооромунун хуралдары алында болурун хоорай Соведини бүтү
депутаттарына хоорай Соведини күүсөмү диннадып тур. Чугалашыр
айтыры:

Хоорай Соведини күүсөмүнүн өткөдү. (Илеткелчи — хооруккөсөм
даргазы эш Красный).

Хоорай Соведини күүсөмүнүн өткөдү. (Илеткелчи — хооруккөсөм
даргазы эш Красный).

КОММУНИЗМНИН ОТТАРЫ

Электростанциялар тудуунун
министри Н. Т. Новиков-биле
бөсөдө

санатканын турар, оларын кат-
тышкан күчтүү эртен чыдын
66,7 миллион киловатт болу-
н. Мычарга ам чөвүлө чыл иштин-
де чугула 640 электростанциялар-
ын тулуп тургузары көрдүнгөн.
Мычала-даа оларын күчтүү
500 кире миллион киловатт бо-
лур. Шак мынды калбарыш-
кынын болгаш бектик темпийн
энергетиктиг тулугтарыны мычар-
га чедир чыгыска-даа чурт көргү-
зүп көрбөсөн.

Электростанциялар тудуунун
министри Н. Т. Новиков-биле
бөсөдө

Чыгыл күжү-биле амылдар
электростанцияларын тудуу амы-
да кол уганышыкында артып-
шан турар. 600, 1.200 киловатт
2.400 муң киловатт күчтүү
ГРЭС-тер — чоюк чылдарын
чаа тулугтары мынды-дыр. Оң
соонда туусу ГРЭС-терин кү-
чүзү үш-дөрт миллион киловатт
чедир эер.

Чыгыл энергетиканын кайтам-
чык улуг төптөри — 2.400 муң
киловатт күчтүү электростан-
цияларын баштайгы тулуглары
бо чыдын эгелен. Ол болза
Москва чоюнда — Коволевск,
Украинада — Криворожск, Ка-
захстанда — Ермековск ГРЭС-
тер-дир. Олар бөдөөн-ле улуг
үлөтүр каттыжышкынынын
энергетиктиг баазы болур. Ини
чыл болгаш-ла оларга баштайгы
агрегаттар амылдан эгеленер. Си-
бирде Итатск болгаш Ирда-Бо-
родинск, Муруну-Украинск бол-
гаш Барын-Украинск, Төл, Ки-
ровск, Свердловск, Поволожск,
Ново-Прибалтикс болгаш өскө-
да мынды улуг ГРЭС-терин
тулугтары эгелери дараазы-
нын көлөңгөн турар. Ол бүтү
чаа тулугтар экономика тазы-
ылы улуг амылгы чыгыс ай
төлөөлөдө эдугаар туттунуу ту-
рар.

Чыгыл энергетиканын кайтам-
чык улуг төптөри — 2.400 муң
киловатт күчтүү электростан-
цияларын баштайгы тулуглары
бо чыдын эгелен. Ол болза
Москва чоюнда — Коволевск,
Украинада — Криворожск, Ка-
захстанда — Ермековск ГРЭС-
тер-дир. Олар бөдөөн-ле улуг
үлөтүр каттыжышкынынын
энергетиктиг баазы болур. Ини
чыл болгаш-ла оларга баштайгы
агрегаттар амылдан эгеленер. Си-
бирде Итатск болгаш Ирда-Бо-
родинск, Муруну-Украинск бол-
гаш Барын-Украинск, Төл, Ки-
ровск, Свердловск, Поволожск,
Ново-Прибалтикс болгаш өскө-
да мынды улуг ГРЭС-терин
тулугтары эгелери дараазы-
нын көлөңгөн турар. Ол бүтү
чаа тулугтар экономика тазы-
ылы улуг амылгы чыгыс ай
төлөөлөдө эдугаар туттунуу ту-
рар.

Чыгыл энергетиканын кайтам-
чык улуг төптөри — 2.400 муң
киловатт күчтүү электростан-
цияларын баштайгы тулуглары
бо чыдын эгелен. Ол болза
Москва чоюнда — Коволевск,
Украинада — Криворожск, Ка-
захстанда — Ермековск ГРЭС-
тер-дир. Олар бөдөөн-ле улуг
үлөтүр каттыжышкынынын
энергетиктиг баазы болур. Ини
чыл болгаш-ла оларга баштайгы
агрегаттар амылдан эгеленер. Си-
бирде Итатск болгаш Ирда-Бо-
родинск, Муруну-Украинск бол-
гаш Барын-Украинск, Төл, Ки-
ровск, Свердловск, Поволожск,
Ново-Прибалтикс болгаш өскө-
да мынды улуг ГРЭС-терин
тулугтары эгелери дараазы-
нын көлөңгөн турар. Ол бүтү
чаа тулугтар экономика тазы-
ылы улуг амылгы чыгыс ай
төлөөлөдө эдугаар туттунуу ту-
рар.

Чыгыл энергетиканын кайтам-
чык улуг төптөри — 2.400 муң
киловатт күчтүү электростан-
цияларын баштайгы тулуглары
бо чыдын эгелен. Ол болза
Москва чоюнда — Коволевск,
Украинада — Криворожск, Ка-
захстанда — Ермековск ГРЭС-
тер-дир. Олар бөдөөн-ле улуг
үлөтүр каттыжышкынынын
энергетиктиг баазы болур. Ини
чыл болгаш-ла оларга баштайгы
агрегаттар амылдан эгеленер. Си-
бирде Итатск болгаш Ирда-Бо-
родинск, Муруну-Украинск бол-
гаш Барын-Украинск, Төл, Ки-
ровск, Свердловск, Поволожск,
Ново-Прибалтикс болгаш өскө-
да мынды улуг ГРЭС-терин
тулугтары эгелери дараазы-
нын көлөңгөн турар. Ол бүтү
чаа тулугтар экономика тазы-
ылы улуг амылгы чыгыс ай
төлөөлөдө эдугаар туттунуу ту-
рар.

Чыгыл энергетиканын кайтам-
чык улуг төптөри — 2.400 муң
киловатт күчтүү электростан-
цияларын баштайгы тулуглары
бо чыдын эгелен. Ол болза
Москва чоюнда — Коволевск,
Украинада — Криворожск, Ка-
захстанда — Ермековск ГРЭС-
тер-дир. Олар бөдөөн-ле улуг
үлөтүр каттыжышкынынын
энергетиктиг баазы болур. Ини
чыл болгаш-ла оларга баштайгы
агрегаттар амылдан эгеленер. Си-
бирде Итатск болгаш Ирда-Бо-
родинск, Муруну-Украинск бол-
гаш Барын-Украинск, Төл, Ки-
ровск, Свердловск, Поволожск,
Ново-Прибалтикс болгаш өскө-
да мынды улуг ГРЭС-терин
тулугтары эгелери дараазы-
нын көлөңгөн турар. Ол бүтү
чаа тулугтар экономика тазы-
ылы улуг амылгы чыгыс ай
төлөөлөдө эдугаар туттунуу ту-
рар.

Чыгыл энергетиканын кайтам-
чык улуг төптөри — 2.400 муң
киловатт күчтүү электростан-
цияларын баштайгы тулуглары
бо чыдын эгелен. Ол болза
Москва чоюнда — Коволевск,
Украинада — Криворожск, Ка-
захстанда — Ермековск ГРЭС-
тер-дир. Олар бөдөөн-ле улуг
үлөтүр каттыжышкынынын
энергетиктиг баазы болур. Ини
чыл болгаш-ла оларга баштайгы
агрегаттар амылдан эгеленер. Си-
бирде Итатск болгаш Ирда-Бо-
родинск, Муруну-Украинск бол-
гаш Барын-Украинск, Төл, Ки-
ровск, Свердловск, Поволожск,
Ново-Прибалтикс болгаш өскө-
да мынды улуг ГРЭС-терин
тулугтары эгелери дараазы-
нын көлөңгөн турар. Ол бүтү
чаа тулугтар экономика тазы-
ылы улуг амы

Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинң сессиязы доозулган

СТОКГОЛМ. (СЭТА). Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинң сессиязы болууну аякка алаары 19-та ында дооска. Комиссияларынң белеткенинң чөсөөлөшкөн-дөшкөн дүжөрү дугайында, герман айтырымынң дугайында, национал хамаарышпас чорук болгаш тайбын дөш белеткенин дугайында резолюцияларын түнөөл туралга дүжөрү алган.

Чөсөөлөшкөн-дөшкөн бүгү-делегей дүжөрү дөш, тайбын дөш бүгү-делегей конгресси 1962 чылда чорударын болгаш конгресске белеткенин бүгү чурттага калбартырын Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелин шийткээр.

Хүлөөп алынган документтерде Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинң белеткенин турары болза, чөсөөлөшкөн-дөшкөн бүгү-делегей дүжөрү амыг үдө тайбында ынакшылыгы бүгү күштеринң вол соругазы болур. Герман айтырымынң талазы-биле резолюциязында Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелин герман курүүлөр-биле тайбынның керексиз чарган турарын челип азыр деп тайбынның бүгү талаакчыларын айтырып турар. Дарлаттырган улустарынң национал хосталга дөш демисезинге болууну өп-сеткенин батыштырып турарын Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелин белеткээр.

Культурамынң болгаш ыштык-ныганын Гастелло аттыг паркында спорттун «Спартак» нителелинң хаак баазы ачыла дап азелюн. Чурунта: паретын стадионунда хаакташкын. Фото П. Гольцовуу.

Удавас болур маргылдаалар

Чам чылдың март 4-тен 10-та чөвүлөр СССР-ниң улустарынның I кышкы спартакиадазынның түнөөл маргылдаалары үдөр. Амаа чөдир коллективтерге, калхоз, совхозтарга, район, область, край, АССР-лерге масалагы маргылдаалар өрткөлөөр.

Январынң төнүзүндө Горькийге Совет Эвилелинге бири чөш дөш өр улустун конкы маргылдаалар болур. Орта дөшө көргүзүлгү болган 6 конкычилер Европага бири чөш дөш Норвегияга өгөлөөр маргылдаалар киржир, а амаа тергилден спортчулар февраль 17—18-те Москвада В. И. Ленин аттыг Төл стадионунда дөшө бири чөш дөш болур маргылдаалар киржир өрткөлөөр.

Херөөжөн конкычилер январынң төнүзүндө Совет Эвилелинң № 1 конкычилер илередери-биле Аляскада бөдк дагалда катогуга көш маргыларлар, а дөшө бири чөш дөш херөөжөннөрдүн маргылдаалары Финляндиянын Икитра коорайына өртөр.

Хосталганын тугу Гоанын кырында

БОМБЕЙ. СЭТА-ның корреспонденти В. Маташтын дамчымын турары болза:

Чону 450 ажыг чылдарга португал колонизаторларынң дарлаалык алаанга турган Гоа хосталганы челип алган. Декабрь 19-та тус керин-биле өрткөлөшкөн 9 шах турда Индия Республиканын үш өнүгү куруне туктары Гоанын кол коорайы — Панджмнин кырында кииксин үнөгөн. Гоада португал шериглер индий армияга дүжүп берген. Дүжүп бериниң актызынга генерал-губернатор Вассал да Силва ат салган болгаш индий генерал-лейтенант Чоудхуринге ову тутуп берген.

Индий кезектер Панджмнин хаалгаларына дун орузунада чөдө бергенер. Даң хаазында индий чөсөөлөшкөн-дөшкөн күштеринң кезектери байыраладык кылажы-биле Панджмге чөдө бөөрге, коорайын мук-мук чурттакчылар оларга өөрүшкүлүг байырын чөдирин турганнар.

450 чылдарын дүргүзүндө Гоа португал эжелелин демээ болуп турган португал тукту губернатор ордунун кырында дүжүргөн болгаш оң турган черинге Индия Республиканын тугун аска. Мук-мук гоалар хосталганын болгаш хамаарышпас чорукту демээ индий тукка экин-биле байырлап турган. Оң дарлаалында индий армиянын, ухар чүдүлү болгаш флоттун кезектеринң паразы Панджм коорайын чыгырзынын албан кылар бажынынң мурунда шөгө болган.

Ие-төрөөн чуртундан эжелекчилерге күш-биле чардырган 700 мук чурттакчы чонугу Гоа, Даман болгаш Диу төрөөн чуртунда дөдөр эеп келген. Индиянын черинде португал колонияларын хостан чорукту индий хөй-нигитиниң калак бөлүктери бужар-түдөк колонизаци системаны ууткаары дөш, колония чурттага болгаш улустарга хамаарышпас чорукту доп-дөраан тыпсыр дөш демисезинге турар тайбынга ынакшылыгы күштеринң чугула тилелдеген кылдыр үнөсеп көрүп турар.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Ада бе азы кымыл?

Бара-Чыраа суурунун Механика-ция кудумчузуна кырышам чөк, кайы-даа талаалар үш-үш метр хере дөшкөн бичи бажында кире берим. Башкы-даа, агитатор-даа кижи болгаш, бо уаада ол бажында кире дүжөр, эелери-биле чугалажы деп шийткөөлүнөм ол. Өтүгү эр экин чөк болду. Таныштырар дөш бөсөдөмни кылып берген, оларын школада өөрөйлү турар үш урууларынң өөрөйлөшкөн дугайы, кичөөлөрдө өздөлдүп турарын чугалап олурдум...

Мөөң салган айтырылдарын далайттыг харымал кыш, менээ бир-ле чөвө чугалаалар дөш четтипей олурган не Монгуш Диртыгурут чугалаал-ла үндү:

«1954 чылда биче урум бо Зоан божаан мен (Зоа ам биригиз) кызым. Инчан урууларын алаан Донгас Багчырбан херек ужурунда шийткөөл чоруткан. Сес чыл дүргүзүндө дөш уруугу чаасоон азырап, ажаап-дөрүттүгү, адамын келдири четтишпей манан турган мен... Амак соода бо чылдың февраль айда Багчырбаннын хосталган үгөйлөн динчан, өөрөөнни аажы. Инчалла-даа ол дөраан-ла эеп чыгып келбөөн, динчан олурарымга, майла дунмаларын алаанда келген сурагыл болду. «Байла-даа барган багчаар» деп, чугалап чөраанын улус баш динчан, билди.

Ажы-төдүмү, өг-бүлө чурттаганмын бодан-бодан хөрөмгө, Багчырбан дөшө дым-ла соок баардыг кижи-дир. Бир-ле катап оң Сут-Ажында дунмалары келген: «Ажымы Кымылда бир кижи кымылда туруп алган-дыр, ам дөдөр чөдөр мен деп турар» — индилер. Оң соода Багчырбан манла өсөтүп келген. Ам-на жөп, бо манла, салган ажы-төл адамын ступ турган бажында эжелеткенер. Оң бөөр-ле Багчырбан байла-даа ажылдапай амаа туруп берген, харын урууларынң: «аш-чөмчөрдү байлы!» деп көчүтүпүп келди. Олар канчар, бичи улус, Багчырбаннын кешерер, чөмчөрер бе?.. Эрткен күзүн ий ай дүргүзүндө ол 4-ле тоона ситен кешек, ооуну бечин сарыптап чыган. Ооуну мен оолдарым-биле кыды бөлүп бөргөм, ситен бөскөн дөш совхозтан

СПОРТЧУ ХҮН

Тыва АССР-ниң Дөдү Сөвөдиге сонгулдааларын хүнүндө «Совет Тыванын 5 чылы» стадиона кышкы спортчу сезонун ажиттанышкыны болган.

Спорттун «Динамо» нителелинң боодада кылар черинин чогууга хаак маргылдааларга херөөжөнөөр 3 км, эр улустар 5 км чөшө маарышкан. Кымылдың педагогика институтунун студенти Агапова 3 км чөшө хамкыты мурап келген. «Буревестник» нителелинң төлөөлөгчү Юрий Непомнящий 5 км черин 22 минута 58 секундда өрткөн.

Спорттун «Динамо» нителелинң боодада кылар черинин чогууга хаак маргылдааларга херөөжөнөөр 3 км, эр улустар 5 км чөшө маарышкан. Кымылдың педагогика институтунун студенти Агапова 3 км чөшө хамкыты мурап келген. «Буревестник» нителелинң төлөөлөгчү Юрий Непомнящий 5 км черин 22 минута 58 секундда өрткөн.

Республикага АГААР-ВОЙДУСТУН байдалы

Кымылдың агаар стадионунң ындагы турары-биле алырга, бөгүн бүгүг, бұдуртарлыг хүн болур. Республиканын чамкы черлеринде хар чөдөр, Кымылда онза өскөрлөк болбас. Хат көшкөзүндө өй тамына

РЕДАКТОР Д. Б. БАЙЫР-ООЛ.

КИНОТЕАТРЛАРГА

«НАЙРАЛ»: Урууларга программа 10, 12 шактарда. «Зайлгерассе», «2, 4 шактарда. «Французтун Американы көрүп турар» (дегем экраннын) 6, 8 шактарда. «Амазонкаже аян чорук», «Французтун Американы көрүп турар» (дегем экраннын) 10 шакта.

«КАА-ХЕМ»: Урууларга программа 10 шакта. «Булуттарда канкуулар» 11, 15, 1.15, 3.15 шактарда. «Чорумал кыс» 5.15, 7.15 шактарда. «Совет улустун улуг тилелдеген», «Чорумал кыс» 9.15 шакта.

«НИСЕР»: «Оруктун төнүзү» 2.30, 4.30, 6.30 шактарда. «Төрөөн ир» «Оруктун төнүзү» 8.30 шакта.

«ВОСТОК»: «Альба Регия» 3.15, 5.15 шактарда. «Хүнөөрөктин шымаанын хөгжүмү» 7.15 шакта. «Кызыггарлар камгалаалында», «Хүнөөрөктин шымаанын хөгжүмү» 9.15 шакта.

Сонуургакчы аңчыларнын, устывышчы аңчыларнын болгаш балыкчыларнын кичөөнгейинге

Тыва облустукомунун 1961 чылдың август 11-де үндүргөн 432 дугаарлыг, «Аңчылар ажал-агыялган улам ийи хөгжүдөринин болгаш аңчылар устывышкын организастарын өскөндөргө талазы-биле хөмчөөр дугайында» шийткөөлүнө үндөлдөгөн, аңчыларнын техникжумуу манаыла дужаастышкан, аңчылар билеттерин, аңчылар болурын, хөмө моторларын болгаш хөмөлдөргү чыартып даярдаларын республиканын бүгү-ле районнарында 1962 чылдың январь 1-ден март 1-ге чөдөр турар.

Чыартып даярдаларын кылдырбаан болгаш аңчыларнын техникжумуу дужаастыг кижилерин аңчы болгаш балыктаар эргезин кызыр.

Херөгөл кооперациянын белеткел контролдарын болгаш аңчылар устывышкын ажал-агыялдарын каржылап аңчыларнын, а ол ышкаш Току, Каа-Хен районнарын колхозторунин базаларында аңчыларнын «Ара-Хал» колхозунун устывышкын аңчыларын аңчыларнын өскөндөргө талазы-биле хөмчөөр дугайында шийткөөлүнө үндөлдөгөн, аңчыларнын техникжумуу манаыла дужаастышкан, аңчылар билеттерин, аңчылар болурын, хөмө моторларын болгаш хөмөлдөргү чыартып даярдаларын республиканын бүгү-ле районнарында 1962 чылдың январь 1-ден март 1-ге чөдөр турар.

Тыванын курааныр инспекциязы. Тыванын курааныр инспекциязы. Тыванын аңчылар нителелиннн чөвүлелиннн эргелели.

РЕСПУБЛИКАНЫН КИНОЭКРАННАРЫНГА

ОРУКТУН

деп кинону көрүңер.

СЭБП Тыва обкому болгаш облустуком СЭБП вежигуну, хөй чылдарда Тывага ачылап чөраан

Григорий Матвеевич ТАПХАНКОВТУН

элекке мөчөөннн дугайын ханым бажымыл-биле динчымыл, мөчөөнннн өг-бүлөсинге кажымчалык илергейлөөр тур.

Гоада дайын чорудулгазы доозулган

ДЕЛИ. (СЭТА). Гоада дайын чорудулгазы херек кырында доозулган дээрин декабрь 19-та Делеге премьер-министр Перу медгелген.

«Дайынның түргөн доозулганы болгаш ийи талааларынң ынак өвөөш чыдырагларын болгаш Гоада байламын Индиянын өөрөйлөн бөргөйлөн шынынын херекчелер турар, колонизатор өргө-чаргыра бүстүп дүшкөн, ынаа чарга чон Индия-биле кылажыларын күшүп турган болгаш амаа байыр чөдирген» — деп, журналистер-биле бөсөдөмнө Перу чугалаалы. Дайын чорудулгазы херек кырында доозулган болза-даа, удурлаашкынның чамкы өгөлгөрү ала-да артылаан дээрин Перу демек каар.

Гоада аңгыл ачыдакчыларын камгалаары-биле аңгы Фрегатын чоруткан дээр хөвирялг лорд Хью-

Нерунун медегелели куннар-биле демелдөөр дөш орадакышкыннарынң талазы-биле болууну бодалы чугалааларын дөшө-биле хармы кылдыр Нерунун медегелени болза: «Айылы чөк чорукту чөвүлелинде болгаш өскө-даа черлерде бичи шүтүчүлөп турар ол кижилер амыг фактыларын дугайында, а ол ышкаш сөөлүгү ол азы өскө-даа хөй чылдарынң фактыларын дугайын ында-ла өки билбестер ышкаш-тыр».

Нерунун немөөни болза: «Банды-бир шериг хөмчөгөдөр ап чорудары мөөң үдө-болууларымга удурлашкышам. Ол чорук мөөң чүрөөмни сарыптап келди. Хөдөлгөннн чөк оолдар чорукту урукташпай ынак улуг болур тызыда, мен ону кылырмын чөшөөрөшкөн мен...»

Нерунун немөөни болза: «Банды-бир шериг хөмчөгөдөр ап чорудары мөөң үдө-болууларымга удурлашкышам. Ол чорук мөөң чүрөөмни сарыптап келди. Хөдөлгөннн чөк оолдар чорукту урукташпай ынак улуг болур тызыда, мен ону кылырмын чөшөөрөшкөн мен...»

Хосталган Гоада байдал

ДЕЛИ. (СЭТА). Хөйлүлүг чорукту болгаш корум-чурумуу тургузар талазы-биле болууну хүлөөлөгөдөр индий армия күштеринин соода дөраан-ла хамааты өргө-чаргыра-биле солтууган турар шериг өргө-чаргыра хосталган португал колониялар Гоага, Даманга болгаш Диуга тур кааа тургузар.

Гоа, Даман болгаш Диу болза бот сарылап өргө-чаргыралыг черлер болуп, Индиянын составына үш хуунарын дүргүзүндө артар болгаш кайы-бир шитка кирбес болур дээрин дугайында шийткөөн Индия-

Гоа, Даман, Диу (Допчу тайылбыр)

Гоанын, Даманын болгаш Диунун барык 700 мун индий чурттакчы чонунун чөс-чөс чылдарга күрөп белеткен күзели 1961 чылдың декабрь 17-ден 18-ге дүшкөн боттанып өгөлөшкөн. Ол чон барык 500 чылдың дүргүзүндө португал колонизаторларынң дарлаалык алаанга чурттап келген. Бүгүн хосталганын күшүп оларын кырында үлүп келген.

Гоа, Даман болгаш Диу Индиянын муруну-барынын өрөөндө чаптылган. Кургаг черде Гоанын дөшкөөр Индиянын Маха Аштра штаты догандыр турар.

Гоанын, Даманын болгаш Диунун чөдү — 3.370 дөшкөчүн километр. Чурттакчы чону — колдууда Бон-Санаиниң ылым-биле чугалажып турар Маратти болур. Чонун хөй муруну илдеттун чүдөгөсине чүдүр.

Гоа бот Анджиа, Сао Джорже, Кор-Сөгос ортулактар-биле кады, а а ышкаш Диу ортулактар-биле, арих чыгызында Гогола болгаш Симбор чыгыштары-биле кады Даман Гоа-да бастыан турар.

Гоанын административтиг төвү — Даман. Кол порт — Мармаган — Индиянын дөшкөр четкени-биле дарлаашкан.

Гоа, Даман болгаш Диу — эволюция талазы-биле жоктулугай дөшкөөр. Оларын чөвүнүн кол жымжы-кады акыл-агы. Дашаар үндүр сөөртүр-биле дус, даргаңа болгаш дөшкөр руда тынынын чорудуу турар, балыкты, чикис аймаан, көсч тоорукту болгаш өрөөндө база дашаар үндүрү турар. Португал колонизаторлар Гоанын аны терлерин эжелеп алганнар. Истин, көсч тооруктарын болгаш өрөөндө плантацияларынң эзелки португал помещиктер болуп эжелен, олар индий чонун өргө-шөлөөк арендаторларын болгаш хөдөлгөдөр байдлыкта чөс-чөс чылдарын дүргүзүндө түлдү келген. Чөдөр аш-чүткө болгаш өлүктө митаттарган. Гоа португал эжелекчилеринң тергилдөөшкөннн 00 чылдарын дүргүзүндө ачылап кылдыр үлөтүр бөшчү тургунушкан.

Гоада дайын чорудулгазы херек кырында доозулган дээрин декабрь 19-та Делеге премьер-министр Перу медгелген.

«Дайынның түргөн доозулганы болгаш ийи талааларынң ынак өвөөш чыдырагларын болгаш Гоада байламын Индиянын өөрөйлөн бөргөйлөн шынынын херекчелер турар, колонизатор өргө-чаргыра бүстүп дүшкөн, ынаа чарга чон Индия-биле кылажыларын күшүп турган болгаш амаа байыр чөдирген» — деп, журналистер-биле бөсөдөмнө Перу чугалаалы. Дайын чорудулгазы херек кырында доозулган болза-даа, удурлаашкынның чамкы өгөлгөрү ала-да артылаан дээрин Перу демек каар.

Гоада аңгыл ачыдакчыларын камгалаары-биле аңгы Фрегатын чоруткан дээр хөвирялг лорд Хью-

3 хуулуг облигацияларын садып алыңар!

Күрүмнүн 3 хуулуг иштиги удуглуг чөшкөнннң талазы-биле кол-кол тиражтарын чыл сагында январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де болгаш ноябрь 30-де, а немелде тиражты сентябрь 30-де чорудуп турар.

ЧӨШКӨННИН ОН АЛДЫ ТИРАЖТАРЫНГА ОЙНАП ТАВАРЖЫРЫ БОЛЗА:

Ойнаашкыннарын хөмчөөлдери	Он алды разрядтарын кол тираж бүрүзүгө таваржыры	Он алды разрядтарын немелде тираж бүрүзүгө таваржыры
10.000 рубль	—	16
5.000 рубль	32	80
2.500 рубль	64	400
1.000 рубль	400	1280
500 рубль	1280	12800
100 рубль	11200	36800
40 рубль	123008	128264
Түңү:	136000	184000
Ойнап алышкыннарын нити түмү рубль-биле	7440320	18224960

Кол-кол тиражтарга таварышкан ойнаашкыннарын ух облигацияларын садып алган хуусаазы хамаан чөккө төлөп бөөр. Немелде тиражтарга таварышкан ойнаашкыннарын тиражты хуусаазына чөдөр тос айлардан өвөөш эвес хуусаада садып алган болгаш ол ойнаашкыннарын алыр эргелиг тускай талонунг облигацияларга төлөп бөөр.

1962 чылдың январь 1-ге чөдөр Күрүмнүн 3 хуулуг иштиги удуглуг чөшкөнннң облигацияларын 1962 чылдың сентябрь 30-де болур он бөшкө немелде тиражга киржир эргелиг № 15 талон-биле кады садып турар.

1962 чылдагы болгаш он сонгаары чылдарын ойнаашкыннарын мооң мурундалгы чылдарын дөшкөлдөп көвүдөр, чүдө дөшкөр, ойнап турар ойнаашкыннарын саны өскөрлөкчү турар. Мооң мурунда ийнал алган облигациялар моон сонгаары тиражтарга киршипес. Чөшкөннн облигациялар ажаала кассалары садылап турар болгаш хостуу-биле дөдөр садып ал турар.

АЖААЛГА КАССАЛАРЫНЫН ЭРГЕЛЕЛИ.

Патриоттарын болап өлүрер болгаш тулуп хорутулар, Африканын

Патриоттарын болап өлүрер болгаш тулуп хорутулар, Африканын (СЭТА).

РЕДАКЦИЯНЫН АДРЕЗИ: Кымыл, Шетиникия кудумчузу, бажы № 3 ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнун 24-63, редакторнун орадакчызынын 35-24, пропаганда кидизинин 23-54, харымсалгалыг секретарынн болгаш харымсалгалыг дежурнынн 23-35, көдө ажал-агыял кидизинин 25-38, партияг амырдал болгаш культура амырдал кидизтеринн 37-13, иштиги информация кидизинин 20-60, чагаа болгаш совет тургузуг кидизтеринн 21-27, үдөтүр болгаш транспорт кидизинин 22-64, бухгалтериянын 31-75, корректорунн 21-17. Солун келбейн барганда 32-75 телефонче долгар.

Чамгы № 2492. Бульварга өргөлөгөннн топографиямы